

N:o 6.

Ank. till Riksd. Kansli den 30 Jan, 1873, kl. 2 e. m.

Kongl. Maj:ts nådiga Proposition till Riksdagen, angående upphörande af vederbörandes skyldighet att iståndsätta och för framtiden underhålla den med statsbidrag anlagda så kallade Beyershamn på Öland; Gifven Stockholms Slott den 18 Januari 1873.

Sedan år 1852 ett bolag bildats i ändamål att, enligt en af dåvarande distriktchefen i östra väg- och vattenbyggnadsdistriktet Friherre G. De Geer uppgjord plan med kostnadsförslag, slutande å 24,276 R:dr 16 skilling banko, anlägga väg från stranden af Öland något norr om Fröbygårda färjplats till en holme, benämnd Gastholmen, och derstädes bygga hamn jemte lastbrygga, har, uppå derom gjord underdånig ansökning, Kongl. Maj:t, enligt nådigt bref den 19 Maj 1853, med fastställande af berörda arbetsplan, såsom bidrag till anläggningen anvisat ett anslag utan återbetalningsskyldighet af 12,100 R:dr banko att utgå utaf de af Rikets Ständer till mindre årensnigar samt smärre hamn- och brobyggnader anvisade särskilda medel. Uti ett, i enlighet med Kongl. Maj:ts och Rikets Ständers föreskrifter, upprättadt kontrakt af den 2 September 1853 emellan Styrelsen för allmänna väg- och vattenbyggnader å Kronans vägnar samt den af bolaget valda direktion, då bestående af Stallmästaren J. W. Beyer, Kommissionslandtmätaren F. Albin, Häradsskrifvaren M. Melén, Bruksinspektoren C. G. Kindberg, Handlanden P. L. Åsander samt Hemmansegarne Jöns Persson i Klefva, Sven Persson i Stora Wickleby, och Fredrik Hasselbom i Stora Dahlby, stadgades bland annat, att arbetet skulle fullbordas inom den 1 Oktober 1855, utan att anspråk på ytterligare bidrag dertill af allmänna medel väcktes, samt att bola-

get skulle allt framgent på egen bekostnad vidmakthålla hamn- och väganläggningen. Då detta kontrakt underställdes Kongl. Maj:ts nådiga pröfning, anhöll direktionen jemväl om nådig fastställelse å upprättadt förslag till regler för bolaget: men enligt nådigt bref den 20 Oktober år 1853 har Kongl. Maj:t, enär bolaget, som skulle framgent på egen bekostnad vidmakthålla hamn- och väganläggningen, icke finge hänföras till de i Kongl. förordningen den 6 Oktober 1848 afsedda bolag, hvilkas ansvarighet vore till det tecknade aktiekapitalet inskränkt, icke funnit skäl den sökta fastställelsen bevilja.

Sedermera och efter det *dels* Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Calmar län till Kongl. Maj:t inkommit med vederbörandes ansökning om ytterligare statsbidrag till detta arbetsföretag, *dels* Styrelsen för allmänna väg- och vattenbyggnader uti sitt till Kongl. Maj:t den 17 Mars 1858 afgifna memorial med förslag till fördelning af fonden för smärre hamnbyggnader m. m. bland annat anført, att arbetet bedrifvits med flit och noggrannhet samt med betydliga uppoffringar från menighetens sida, men att, till följd *dels* af de betydligt stegrade arbetsprisen, *dels* ock deraf att sjöskador flera gånger timat å de under uppförande varande byggnaderna, kostnaden komme att uppgå till 38,842 R:dr banko eller vida högre belopp än vid arbetets början beräknats, — har Kongl. Maj:t, enligt nådigt bref den 27 Mars 1858 till arbetsföretaget anvisat ett ytterligare statsbidrag af 12,000 R:dr riksmünt, hvarjemte uti ett den 22 April samma år afslutadt kontrakt mellan bemälda styrelse samt ofvannämnde Beyer, Albin, Melén, Kindberg, Jöns Persson och Sven Persson, jemte Jan Jansson i Resmo och Olaus Eriksson i Södra Bårby, hvilka då utgjorde bolagets direktion, förnyats de i kontraktet af den 2 September 1853 af direktionen afgifna förbindelser i afseende på arbetets fullbordande och framtida underhåll m. m.; dock att tiden, inom hvilken detsamma skulle vara fullbordadt utsträcktes till den 1 Oktober 1859. Den 29 September 1860 blef väg- och hamnanläggningen afsynad och, då den befanns vara utförd i öfverensstämmelse med den af Kongl. Maj:t fastställda planen, jemväl godkänd.

Uti underdånigt memorial den 27 December 1867 anmälde Styrelsen för allmänna väg- och vattenbyggnader hos Kongl. Maj:t bland annat:

att vid en under loppet af Augusti månad samma år af chefen i Styrelsen verkställd besigtning å ifrågavarande färjhamn, hvilken erhållit benämningen "Beyershamn", det befunnits, att såväl den från Ölands strand i närheten af Fröbygårda utfyllda, omkring 4,000 fot långa vägen till ön Gastholmen, som ock den derifrån vidare utsträckta hamnbryggan vore skadade af sjögång och ingalunda så underhållna, som erfordrades för anläggningarnes framtida bestånd;

att, sedan Styrelsen erfarit, att hamnbyggnadsdirektionen år 1863 försålt hamnanläggningen till enskild person, Handlanden J. G. Hammarstedt, hvilken år 1867 till förre Kustsergeanten O. C. Du Rietz öfverlätit hamnen, Styrelsen anmodat Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Calmar län att meddela upplysning om förhållandet;

att Kongl. Maj:ts Befallningshafvande derefter till Styrelsen insändt *dels* hamndirektionens till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande ingifna förklaring, hvaruti direktionen, med bifogande af bestyrkt afskrift utaf det köpekontrakt, hvarigenom hamnbolaget till Hammarstedt försålt Beyershamn, undandragit sig och bolaget att ansvara för hamnens framtida underhåll, *dels* ock Hammarstedts äfvenledes till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande afgifna förklaring att han, som till förre kustsergeanten Du Rietz öfverlätit hamnen, icke längre ansåge sig ansvarsskyldig för densammas underhåll; samt att Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, jemte meddelande att både Hammarstedt och Du Rietz blifvit försatta i konkurstillstånd, tillika yttrat, att Kongl. Maj:ts Befallningshafvande ansåge ärendet icke kunna handräckningsvis afgöras;

och hemställde Styrelsen derjemte, att samtliga vederbörande måtte instämmas till domstol att genmäla påstående om deras förpligtande att, så fort ske kunde, försätta den utfyllda vägen till hamnbryggan äfvensom sjelfva bryggan i fullgodt skick samt att för framtiden i enahanda skick vidmakthålla denna väg och brygga med tillhörande byggnader.

Sedan, vid föredragning den 31 Januari 1868 af ofvanberörda memorial, Kongl. Maj:t befallt, att handlingarne i ärendet skulle till Justitiekanslersemetet öfverlemnas för vidtagande af den åtgärd, som kunde finnas af omständigheterna påkallad, samt, med anledning häraf, Justitiekanslersemetet anmodat Kongl. Maj:ts Befallningshafvande att förordna lämplig person att å Kongl. Maj:ts och Kronans vägnar medelst stämning till Ölands södra mots häradsrätt anhängiggöra och utföra talan emot *dels* de personer, hvilka, på sätt ofvan förmälts, underskrifvit de med Kongl. Maj:t och Kronan om ifrågavarande arbetsföretag den 2 September 1853 och den 22 April 1858 upprättade kontrakt, *dels* ock landtbrukaren O. F. Dahlgren samt kantorn och landtbrukaren J. G. Fahlberg, hvilka en för begge och begge för en ingått borgen såsom för egen skuld för fullgörandet af de skyldigheter och förbindelser, som direktionen för arbetsföretaget genom berörda kontrakt sig iklädt, eller om någon eller några af dessa personer affidit, emot hans eller deras sterbhusdelegare, med yrkande om deras förpligtande att iordningställa och framdeles i fullgodt skick underhålla den utfyllda vägen och hamnbryggan jemte tillhörande byggnader, så och efter det Kronofogden m. m. J. H. Eneman, hvilken af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande förordnats att detta mål vid häradsrätten utföra, till 1868 års sommaring med Ölands södra mot utverkat stämning å *dels* dämera Hofstallmästaren

Beyer, Bruksförvaltaren Kindberg, Handlanden Åsander, Hemmansegaren Sven Persson i Wickleby, Undantagsmannen Jan Jansson i Resmo och Hemmansegaren Olaus Eriksson i Södra Bårby och Kantorn Fahlberg, dels samtliga sterbhusdelegarne efter nedannämnda då affidna personer, nemligen Häradsskrifvaren Melén, Hemmansegaren Jöns Persson i Klefva, Kommissionslandtmätaren Albin, Hemmansegaren Hasselbom samt Landtbrukaren Dahlgren, med påstående att samtliga desse måtte förpligtas ej mindre att inom viss tid, som af Häradsrätten torde så fort ske kunde bestämmas, försätta den till hamnanläggningen utfyllda vägen äfvensom den vid platsen befintliga lastbryggan i fullgodt skick, än äfven att för framtiden vidmakthålla denna väg och brygga med de till platsen hörande byggnader, så att de städse befundes fullt begagneliga, har Häradsrätten genom utslag den 30 Juli 1870 på anförda skäl ogillat käromålet mot Kantorn Fahlberg och delegarne i boet efter affidne Dahlgren, men deremot förpligtat Hofstallmästaren Beyer samt Kommissionslandtmätaren Albins, Häradsskrifvaren Meléns, Jöns Perssons från Klefva och Fredrik Hasselboms i stora Dahlby sterbhusdelegare, Bruksförvaltaren Kindberg, Handlanden Åsander samt Sven Persson i Wickleby, Jan Jansson i Resmo och Olaus Eriksson i Södra Bårby, en för alla och alla för en, att inom två år, sedan utslaget vunnit laga kraft, hafva botat bristerna å vägen och bryggan, vid påföljd att Kongl. Maj:t och Kronan eljest egde att låta för lega å bemålde personers bekostnad berörda arbete verkställa; hvaremot Häradsrätten, beträffande yrkandet om skyldigheten att för framtiden vidmakthålla vägen och bryggan med de till platsen hörande byggnader, icke meddelat annat yttrande, än att ifrågavarande, med Kongl. Maj:t och Kronan afslutade kontrakt skulle lända vederbörande till efterrättelse. Emot detta utslag, såvidt Kongl. Maj:t och Kronan gått emot, fullföljdes å Kronans vägnar talan i Göta hofrätt, som genom dom den 20 Oktober 1871 biföll ändringssökandet i viss mån; men sedan Fahlberg och delegarne i boet efter affidne Dahlgren hos Kongl. Maj:t i underdånighet fullföljt talan, har Kongl. Maj:t genom dom den 6 Augusti 1872 pröfvat rättvist att, med upphäfvande af Hofrättens dom, i hvad Fahlberg och sistbemålde sterbhusdelegare anginge, gilla Häradsrättens utslag.

Emellertid hafva uti en till Kongl. Maj:t ställd skrift Hofstallmästaren Beyer, A. Wellin å egna vägnar och såsom ombud för affidne Häradsskrifvaren Meléns öfrige sterbhusdelegare, C. A. Falk, förbemålde Kindberg, å egna vägnar och såsom ombud för Dahlgrens arfvingar, samt Kantorn Fahlberg hufvudsakligen anført:

att, då bolaget bildades, en hvar insett, att någon fördel för den enskilde af företaget icke vore att påräkna, men att delegarne i bolaget, då orten omöjligen kunde undvara en någorlunda beqväm trafikled, varit villige vidkännas uppoffring, som likväl antagits icke blifva alltför kännbar;

att man härvid förlitat sig på 1:o att arbetet, utfördt enligt den fastställda planen, icke skulle komma att kosta mer, än hvad dervid beräknats; 2:o att detsamma, sedermera underhållet medelst de belopp, som inflöte af hamnumgålderna, skulle ega framtida bestånd, samt 3:o att bolaget skulle fortfarande få åtnjuta de privilegier och det skydd mot intrång i fraktrörelsen, som af ålder tillkommit färjplatserna å Öland; men att dessa förutsättningar icke hållit stånd, enär dels anläggningskostnaden uppgått till 72,000 R:dr, så att för hvarje af bolagets 1,000 aktier måst utbetalas 42 R:dr i stället för beräknade 18 R:dr, dels hamnarmen och den i sjön utlagda vägen, ehuru arbetet utförts i öfverensstämmelse med den gillade planen, visat sig icke kunna motstå verkningarna af högt vattenstånd och is, dels ock, sedan Fröbygårdas aflysts såsom färjplats och dess rättigheter och skyldigheter öfverflyttats på Beyershamn, samt bolaget satt den nya färjplatsen i fullständigt skick, Kongl. Maj:t genom nådigt bref den 30 November 1860 upphäft den uteslutande rättighet till öfverförande af människor och varor, som dittills tillkommit de privilegierade färjplatserna på ön;

att förändrad strömsättning medfört icke allenast att den uppgrundning af farvattnet vid Fröbygårdas, som föranledt Beyershamns anläggning, upphört och hamnen vid Fröbygårdas inom kort tid fördjupats, så att farkoster obehindradt kunde anlöpa derstädes befintliga bryggor, utan äfven att uppgrundning af Beyershamn i stället i en oroväckande grad egde rum;

att, sedan det visat sig, att tillskott behöfdes utöfver det primitiva aktiebeloppet, många aktieegare dragit sig undan, och att svårigheter mött för bidragens utkräfvande, enär flera delegare affidit, andra flyttat från orten, andra åter måst till borgenärer afträda sina tillgångar och blifvit utfattiga, så att endast en ringa del af utskrifna bidrag kunnat indrifvas och för beredande af tillgångar lån måst upptagas, samt att för lånens betalande färjplatsen slutligen måst försäljas;

att sedermera i saknad af underhåll vägen och hamnarmen i högsta grad förfallit, så att man svårligen kunde med fordon färdas till stället; och att, om än dessa bristfälligheter kunde afhjelpas, hamnens fortgående uppgrundning qvarstode, hvilken redan sträckt sig så långt, att endast små båtar kunde lägga till vid lastningsbryggan;

att man icke kunde fritaga Väg- och vattenbyggnads-styrelsens vederbörande ingenjör från ansvar för hvad som skett, enär denne hade kunnat bättre beräkna kostnaderna för anläggningen och tillika fästa uppmärksamheten på möjligheten af förändrad strömsättning m. m.;

att genom förändrade trafikförhållanden samt efter införande af en regler angfartygsförbindelse mellan fastlandet och Öland, Beyershamn förlorat all betydelse för trafiken, som nu dragit sig till köpingen Mörbylånga;

att det skulle vara hårdt för bolagsmännen att, utöfver hvad de redan med ganska kännbara uppoffringar verkat för ortens bästa, få vidkännas ytterligare uppoffringar, hvilka blefve så mycket mera svåra att bära, som någon den ringaste nytta för det allmänna eller någon enskild derigenom icke uppkomme; samt

att, för att förekomma dessa uppoffringar utan ändamål samt en mängd enkors och barns deraf följande ekonomiska ruin, sökandena icke hade annan utväg öppen än att hos Kongl. Maj:t anhålla om befrielse från de enligt de ingångna kontrakten dem åliggande skyldigheter i afseende å färjplatsen Beyershamn;

varande till stöd för denna ansökning bifogade, dels tio särskilda utdrag af protokoll, hållna vid kommunalstämmor med vederbörande kommuner å Öland, af hvilka protokollsutdrag hufvudsakligen inhemtas, att de vid stämorna tillstädeskomne, enär rörelsen vid Beyershamn upphört, ansett platsens underhållande vara ändamålslost, dels intyg från Calmar hamnfogdekontor af innehåll, att trafiken dragit sig från Beyershamn till andra platser å Öland, hvadan färjfarten å Beyershamn alldeles upphört.

Sedan Styrelsen för allmänna väg- och vattenbyggnader häröfver afgifvit underdånigt yttrande, har från Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Calmar län infordrats utlåtande i ämnet. Deruti anföres hufvudsakligen: att den i vattnet emellan Ölandsstranden och Gastholmen utbygda vägen gifvit hafsströmmarne och isgången utmed kusten en i så måtto förändrad riktning, att de sandbankar, som förut uppfyllt segelleden utanför Fröbygårda, mer och mer minskats och nu lemnade ett för större färjbåtar fullt tillräckligt djup, i följd hvaraf också färjefart der börjat såsom enskild industri bedrifvas, men att å andra sidan den flyttbara sanden lagt sig i stora bankar framför eller vid inloppet till hamnen vid Gastholmen och gjort denna hamn nästan alldeles obrukbar: — att, om man än kunde aftvinga det upplösta hamnbolagets direktion de sannolikt betydliga utgifterna till iståndsättande af vägen och hamnanläggningen, ingen möjlighet funnes för staten att binda någon vid skyldigheten att undanrödja de utanför bildade sandbankarne, hvilka, om de också bortmuddrades, sannolikt skulle snart åter infinna sig och stänga infarten och derigenom förorsaka, att hamnen icke kunde uppfylla sin bestämelse; — att genom inrättande af ångbåtsfart mellan Calmar och flera punkter på ömse sidor om Calmar sund, kommunikationen emellan Öland och fastlandet sedan tre år tillbaka undergått en väsentlig förändring, i det den gamla färjefarten mer och mer kommit ur bruk, hvadan, äfven om hamnanläggningen vid Beyershamn blefve försatt i kontraktsenligt skick, sådant likväl numera icke skulle leda till återupplifvande af den sedan ett par år tillbaka alldeles upphörda färjefarten derstädes; — samt att, om sökandena ålades att till alla delar fullgöra de ingångna kontrakten, och hamnanlägg-

ningen i följd deraf återförsattes i behörigt skick, det blefve svårt och måhända icke ens möjligt att tillförsäkra Kronan ett beständigt fortfarande underhåll af denna anläggning, enär en sådan till obestämd framtid utsträckt skyldighet möjligen kunde bindas vid fast egendom, men svårligen vid enskilda personer och deras efterkommande, hemställande Kongl. Maj:ts Befallningshafvande på alla dessa och i öfrigt anförda skäl, samt då alla vederbörande kommuner förklarar sig icke påyrka ifrågavarande anläggnings iståndsättande och framtida vidmakthållande, att nådig proposition till Riksdagen måtte göras om eftergift af statens anspråk derpå.

På grund af hvad sålunda förekommit och med afseende å de af sökandena och af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Calmar län anförda skäl, vill Kongl. Maj:t härmed i nåder föreslå Riksdagen,

att medgifva det Kongl. Maj:t må under vilkor, som Kongl. Maj:t kan finna nödigt bestämma, frikalla vederbörande från skyldigheten att iståndsätta och för framtiden vidmakthålla ifrågavarande väg- och hamnanläggning vid den s. k. Beyershamn.

De till detta ärende hörande handlingar skola varda vederbörande Utskott tillhandahållna; och Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all Kongl. nåd och ynnest städse välbevågen.

OSCAR.

Axel Bergström.

*Utdrag af Protokollet öfver Civil-ärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i Stats-Rådet å Stockholms Slott den 18 Ja-
nuari 1873.*

N ä r v a r a n d e :

Hans Excellens Herr Justitie-Statsministern *Adlercreutz*,
Hans Excellens Herr Statsministern för utrikes ärendena *Björnstjerna*,
Statsråden: *Bredberg*,
Berg,
Friherre *Leijonhufvud*,
Wærn,
Wennerberg,
Bergström,
Friherre *Alströmer* och
Weidenhielm.

Departements-chefen, Statsrådet *Bergström* föredrog derefter i underdånighet:

En af Hofstallmästaren, m. m., *J. W. Beijer*, med flere, gjord underdånig ansökning angående upphörande af vederbörandes skyldighet att iståndsätta och för framtiden underhålla den med statsbidrag anlagda, så kallade *Beyershamn* på Öland jemte dit ledande väg; öfver hvilken ansökning ej mindre Styrelsen för allmänna väg- och vattenbyggnader, än äfven Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i *Calmar län* afgifvit infortrade underdåniga utlåtanden.

Stats-Rådet tillstyrkte i underdånighet, att Kongl. Maj:t måtte medelst nådig proposition föreslå Riksdagen att medgifva, det Kongl. Maj:t måtte under vilkor, som Kongl. Maj:t kunde finna nödigt bestämma, frikalla vederbörande från skyldigheten att iståndsätta och för framtiden vidmakthålla ifrågavarande väg- och hamnanläggning vid den så kallade *Beyershamn*.

Hvad Stats-Rådet sålunda tillstyrkt behagade Hans Maj:t Konungen i nåder gilla och befalde, att, i öfverensstämmelse dermed, nådig proposition, så lydande, som bilagan *A.* till detta protokoll utvisar, skulle till Riksdagen aflåtas.

Ex protocollo

W. J. Modigh.